

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година ОБЛАСТ ВИДИН – основни резултати

Разпределение на ИЗП в Област Видин

Област Видин се намира в Северозападен район, който е един от 6-те района в България (ниво NUTS 2 на Европейската номенклатура на териториалните единици). Общата площ на областта е 3 022 кв.км., което представлява 2.7 % от територията на страната. Броят на населените места е 142, администрирани в 11 общини, като градовете са 7, а селата – 135. Населението на областта, по данни от преброяването през 2011 година, е 108 018 или 1.4% населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 765 040 дка и заема около ¼ от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Видин е 8 371, което представлява 2.3% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 765 040.4 дка и е разпределена в 8 178 стопанства. Средният размер на ИЗП за областта е 93.5 дка или 92% от средния размер за страната – 101.3 дка. Без ИЗП са 193 земеделски стопанства. Най-голям е дялът на земеделските стопанства в община Видин (29%), като средната им ИЗП е около 62 дка и те обработват 19% от ИЗП на област Видин. Община Димово е с най-голям дял на ИЗП – 191 710 дка или 25% от тази на областта. Средната им ИЗП е 396.9 дка или над 4 пъти от средната за областта. Дялът на ИЗП в останалите общини е както следва: Брегово и Грамада – 11%, Ново село – 10%, Ружинци и Кула – 7%, Макреш и Бойница – 4%, Белоградчик и Чупрене – 1%. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 172 бр. (2%) и обхващат 82% (623 899.6 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 5 207 бр. или 64% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват само 2% (18 916.3 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Видин според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)											
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	= 0.0	> 0.0 и < 10.0	≥ 10.0 и < 20.0	≥ 20.0 и < 100.0	≥ 100.0 и < 500.0	≥ 500.0	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2	
Област Видин	8 371	765 040.4	93.5	193	5 207	18 916.3	1 299	17 480.9	1 224	48 560.9	276	56 182.7	172	623 899.6	
Белоградчик	617	5 214.0	8.7	21	463	1 764.4	98	1 150.8	30	1 153.0	4	с	1	с	
Бойница	518	29 191.5	56.7	3	265	1 514.7	160	2 238.6	81	2 560.8	4	1 105.2	5	21 772.2	
Брегово	905	83 980.3	93.1	3	587	1 685.9	109	1 521.8	154	6 404.2	36	8 670.8	16	65 697.6	
Видин	2 401	143 020.9	61.8	85	1 335	4 949.4	394	5 437.7	438	18 645.9	104	20 166.5	45	93 821.4	
Грамада	514	83 973.1	164.0	2	303	1 496.3	74	1 011.4	106	4 110.9	18	3 847.5	11	73 507.0	
Димово	521	191 709.5	396.9	38	380	539.2	24	311.4	30	1 190.9	17	3 298.3	32	186 369.7	
Кула	795	55 172.6	71.8	27	436	1 715.1	151	2 032.3	140	5 233.5	28	5 098.7	13	41 093.0	
Макреш	284	31 217.1	111.5	4	206	438.4	25	328.0	28	1 243.3	9	1 870.0	12	27 337.4	
Ново село	895	76 935.2	86.0	-	599	2 484.9	114	1 513.5	140	5 244.6	25	4 821.9	17	62 870.3	
Ружинци	558	53 913.3	97.8	7	426	1 263.3	50	647.5	34	1 315.3	24	5 379.8	17	45 307.4	
Чупрене	363	10 712.9	29.8	3	207	1 064.7	100	1 287.9	43	1 458.5	7	с	3	с	

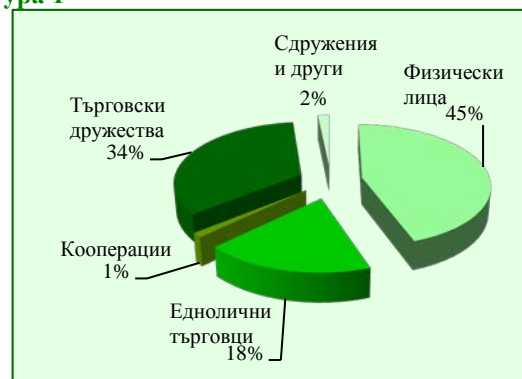
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Видин

Използваната земеделска площ в размер 765 040 дка е разпределена на 8 178 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Видин. Броят на стопанствата, които са на физически лица, е 8 085 и те обработват 44.6% от общата ИЗП при средна площ в размер на 42.2 дка. Търговските дружества са 49 и ползват 34.2% от общата ИЗП. При тях средната площ на стопанство е значително по-висока – 5 336 дка. Земеделските кооперации в областта са 6 броя със 1.2% от ИЗП. Средната ИЗП в тези структури е 1 551.6 дка. 18% от ИЗП се стопанисва от 26 еднолични търговци. Средният размер на земята при тях е 5 415 дка. Останалите 2% от ИЗП се обработват от граждански сдружения и други структури (монастири, училища, институти и др.) при среден размер на земята от 1 043 дка. Собствена на стопанствата е 28% от използваната земя, а 72% е наета.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

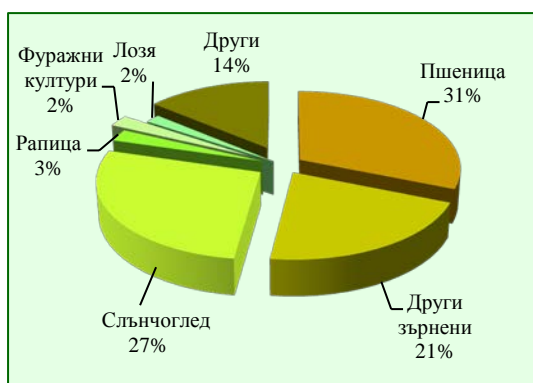
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

Обработваемата земя в област Видин е 719 322.2 дка или 94% от ИЗП и е разпределена в 5 668 земеделски стопанства.

Зърнените култури се отглеждат в 4 052 стопанствата и заемат 52% от ИЗП на областта. Общината с най-много площи заети от зърнени култури е Димово - 127 256 дка. Делът на пшеницата е 60% от зърнените, а на царевичата за зърно – 30%.

Техническите култури заемат 30% от ИЗП и се отглеждат в 1 205 стопанства. Делът на слънчогледа е 90% от техническите култури и 27% от ИЗП. Фуражните култури са 2% от ИЗП. Постоянно затревените площи са 3% от ИЗП.

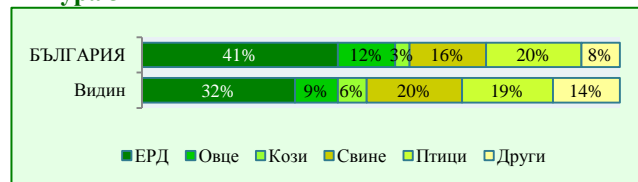
Трайните насаждения са 2% от ИЗП на областта (16 437.7 дка), като лозята заемат 79% от тях. Винените лозя са 12 605.5 дка. Общината с най-много площи заети с лозя е Ново село – 6 003.8 дка, разпределени във 817 стопанства.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 7 372 стопанства в областта. От тях 11.7% отглеждат говеда, 32.6% – овце, 51% – кози, 49% – свине и 86% – птици. В Област Видин се отглеждат 6 728 говеда със среден размер на стадата от 7.8 глави. Млечните крави са 3 968 броя. Говедата, овцете и козите се отглеждат основно в стопанства на физически лица, съответно 82% от говедата, 99.7% от козите и 84% от овцете. В стопанства на търговски дружества се отглеждат 30% от свинете и 50% от птиците. В 530 стопанства се отглеждат 10 196 пчелни семейства, от тях 98.5% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

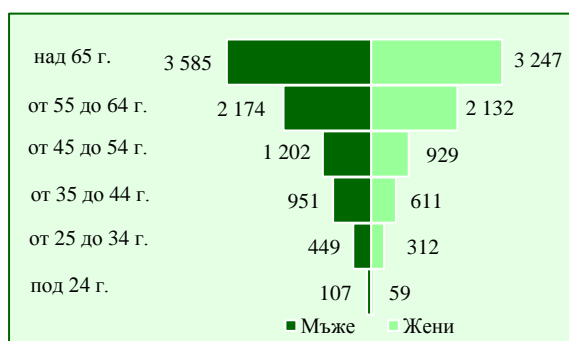

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

Заетост в земеделието Област Видин

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 15 758 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 6 597 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 15 208 лица или 97% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 550, които формират 3% от заетите и са отработили общо 498 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 16.3 хил. човекодни, което представлява 71 ГРЕ. Жените са 46% от заетите, а мъжете – 54%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 43% от заетите, а работещите до 34 години са 6%. От 8 371 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 74% са мъже, а 26% са жени. Управителите са отработили общо 3 697 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 4% от тях, а над 64 години са 52%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Видин преобладават стопанствата със смесени култури и животновъдство и със смесено животновъдство – съответно 28.3% и 24.3%. Стандартният производствен обем се формира основно от стопанствата, специализирани в отглеждането на полски култури (54.8%) и в отглеждането на свине и птици (11.3%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Видин

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Видин	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	8 178	765 040.4
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	5 668	719 322.2
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	4 052	398 576.1
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	2 835	237 872.4
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	809	25 548.5
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	2 608	118 484.1
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	1 190	209 884.4
Рапица	1 927	2 231 852.8	17	18 732.5
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	1 550	18 003.6
Картофи	88 749	135 529.9	1 835	1 547.2
Семейни градини	227 930	103 646.5	7 152	3 222.3
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	5 021	16 437.7
- в т.ч. лозя	87 002	523 356.7	4 778	12 968.1
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	480	3 185.4
праскови и нектарини	9 369	48 701.7	93	107.5
череша и вишни	10 702	106 319.8	80	252.4
орехи	2 938	62 212.2	127	874.1

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Видин	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	862	6 728
- в т.ч. крави	86 210	347 291	754	3 971
Биволи	1 028	10 038	18	61
Овце	91 793	1 415 181	2 400	16 432
Кози	84 582	388 866	3 747	10 855
Свине	82 265	670 469	3 599	12 404
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	918	1 783
Общо еднокопитни	92 806	112 632	2 546	2 800
Птици	185 455	17 491 187	6 369	301 282
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	6 264	120 912
Пчелни семейства	23 982	588 694	530	10 196

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Видин		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	15 758	15 208	550
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	6 597	6 099	498

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Видин

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Видин	% в областта	
Общо		Брой стопанства	370 222	8 371	100.0%	
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	40 709.9	100.0%	
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	759	9.1%	
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	22 324.6	54.8%	
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	101	1.2%	
		СПО (хил. евро)	166 013.1	895.5	2.2%	
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	573	6.8%	
		СПО (хил. евро)	60 544.3	759.0	1.9%	
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	869	10.4%	
		СПО (хил. евро)	379 412.6	4 357.6	10.7%	
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	1 362	16.3%	
		СПО (хил. евро)	348 827.3	4 592.1	11.3%	
	Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	293	3.5%
			СПО (хил. евро)	65 950.0	712.5	1.7%
смесено животновъдство		Брой стопанства	50 186	2 034	24.3%	
		СПО (хил. евро)	76 438.5	2 963.4	7.3%	
смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	2 371	28.3%		
	СПО (хил. евро)	208 117.7	4 105.2	10.1%		
некласифицирани стопанства		Брой стопанства	982	9	0.1%	

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 8 371 земеделски стопанства с местонахождение в Област Видин, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализирани резултатите земеделските стопанства са групирани на “физически” и “юридически” лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и “поведение” са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанството, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се провежда от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществи от анкетьори, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираща техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Видин работиха 56 анкетьори и 8 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в **девет общи типа**:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО²⁰⁰⁷, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложен в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Какво е “икономически размер” на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Публикацията е приложена редакционно на 30 ноември 2012 г.

Редакция: МЗХ, отдел “Агростатистика”

Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55

Областна дирекция „Земеделие“ – Видин

Адрес: Гр. Видин, 3700, ул. “Рибарска” № 12

За повече информация: МЗХ, отдел “Агростатистика”

Тел./факс: 980 82 94; Е-mail: agrostat@mzh.government.bg

Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg

<http://www.mzh.government.bg/ODZ-Vidin/bg/Home.aspx>

тел./факс: 094/ 60 14 89; Е-mail: 05Agrostatistica@mzh.government.bg